

AUTOREFERAT

1. Imię i nazwisko: Mariusz Wiktor Sienkiewicz

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej

- a) Stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie nauki o polityce, nadany uchwałą Rady Wydziału Politologii UMCS 3 listopada 2006 roku. Tytuł rozprawy doktorskiej: *Samorząd powiatowy w III Rzeczypospolitej. Bilans funkcjonowania*. Promotor: Prof. dr hab. Stanisław Michałowski. Recenzenci: Prof. dr hab. Bogdan Dolnicki (US) oraz Prof. dr hab. Andrzej Mischczuk (UMCS).
- b) Tytuł zawodowy magistra prawa uzyskany na Wydziale Prawa i Administracji UMCS 12 czerwca 2002 roku. Tytuł pracy magisterskiej: *Zamówienia publiczne w Polsce i w Unii Europejskiej*. Promotor: Prof. dr hab. Ryszard Skubisz.
- c) Tytuł zawodowy magistra politologii uzyskany na Wydziale Politologii UMCS 29 czerwca 2000 roku. Tytuł pracy magisterskiej: *Samorząd Powiatowy w III Rzeczypospolitej. Geneza – ustrój - funkcjonowanie*. Promotor: Prof. dr hab. Stanisław Michałowski.

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

a) Na podstawie stosunku pracy:

- 1.10.2007 – nadal. Wydział Politologii UMCS. Stanowisko Adiunkta w Zakładzie Samorządów i Polityki Lokalnej. Jest to podstawowe i nieprzerwane moje miejsce pracy w rozumieniu przepisów prawa o szkolnictwie wyższym.

b) Na podstawie umów cywilnoprawnych:

- 2010 – 2013 – Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie. Stanowisko wykładowcy na studiach podyplomowych w zakresie „Zarządzania w samorządzie terytorialnym”.
- 2007 – 2012 – UMCS, Wydział Politologii. Stanowisko wykładowcy na studiach podyplomowych w zakresie „Funduszy europejskich w samorządzie terytorialnym”.

- 2008 – 2009 – Wyższa Szkoła Umiejętności w Kielcach im. St. Staszica, Wydział Ekonomiczny. Stanowisko wykładowcy.
- 2007 – 2011 – Wyższa Szkoła Biznesu i Administracji w Łukowie, Wydział Politologii. Stanowisko Adiunkta.
- 2004 – 2006 – UMCS, Wydział Politologii. Stanowisko wykładowcy na podyplomowych studiach dla nauczycieli w zakresie „Wiedzy o społeczeństwie”.

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2017 r. poz. 1789)

a) tytuł osiągnięcia naukowego

Innowacyjny wymiar współczesnej polityki rozwoju lokalnego

b) autor, tytuł publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa, recenzent wydawniczy

- M. W. Sienkiewicz, *Innowacyjny wymiar współczesnej polityki rozwoju lokalnego*, Wyd. UMCS, Lublin 2019, ss. 506; ISBN 978-83-227-9203-2.
Recenzent wydawniczy: Prof. dr hab. Andrzej Mischczuk.

c) omówienie celu naukowego pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

Obecnie jedną z ważniejszych sił generujących procesy rozwojowe w gospodarce i społeczeństwie jest innowacyjność, zaś jednym z kluczowych czynników motywujących do działań innowacyjnych są procesy globalizacji. Państwa, które nie podejmują wyzwań w tym zakresie, obniżają swoją pozycję konkurencyjną nie tylko w kontekście zarządzania publicznego, lecz także funkcjonowania całej gospodarki. Innowacja staje się w pewnym stopniu motorem postępu gospodarczego i konkurencyjności, ale także efektywnego rozwoju i włączenia społecznego. Jedną z głównych sfer, w której zachodzą relacje między państwem, społeczeństwem i gospodarką jest administracja publiczna. Wspieranie innowacyjności w tej sferze umożliwia bardziej efektywne osiąganie celów rozwojowych oraz równowagi instytucjonalnej, zarówno na płaszczyźnie gospodarczej i społecznej, jak też publicznej.

Na rozwój innowacji wpływa także proces integracji europejskiej. Unia Europejska coraz bardziej podkreśla w treści swoich polityk konieczność kreowania rozwoju społeczno-gospodarczego: innowacyjnego, opartego na wiedzy oraz inkluzywnego. Znajduje to odzwierciedlenie również w polityce państwa oraz coraz częściej w polityce regionów. W zbyt małym jednak stopniu innowacje wypełniają treść lokalnych polityk publicznych. Pomimo istnienia wielu przykładów przedsięwzięć innowacyjnych, których autorami są samorządy lokalne, brakuje jednolitych wzorców i mechanizmów tworzących budulec lokalnej polityki innowacji. Skutkiem tego jest pomijanie innowacyjnych celów rozwojowych w strategiach i programach samorządowych, zaś władze lokalne często traktują innowacje jako „obcą materię”, która dotyczy jedynie wielkich korporacji przemysłowych. Dla lokalnych środowisk pojęcie innowacji kojarzy się niekiedy z „modą lub współczesnym mitem”, który wymaga dużych nakładów finansowych i jest obciążony ryzykiem.

Podstawowym zatem wyzwaniem jest rozpowszechnianie innowacyjnego modelu zarządzania lokalnego we wszystkich sferach życia społecznego i gospodarczego, tak jak to dzieje się w wielu państwach Zachodu, gdzie innowacje są uznawane przez lokalnych decydentów i liderów za ważny sposób rozwiązywania problemów gospodarczych i społecznych.

Podstawowym celem działania współczesnej administracji publicznej, w szczególności na najniższych poziomach, powinno być dążenie do zapewnienia jak najlepszej jakości życia lokalnej społeczności poprzez: wspieranie konkurencyjności gospodarki lokalnej, podnoszenie jakości i efektywności funkcjonowania organizacji samorządowej oraz szersze i aktywne włączanie lokalnych aktorów rozwoju w procesy decyzyjne. Skuteczność tych czynników zależy w dużym stopniu od otwartości na zmiany, ciągłego uczenia się, wdrażania sprawdzonych rozwiązań innowacyjnych i wpisania innowacji w treść polityki rozwoju lokalnego.

We współczesnych naukach społecznych zwraca się coraz częściej uwagę na zagadnienie rozwoju terytorialnego. Dostrzega się jednocześnie powiązanie procesów gospodarczych ze strukturami społecznymi, publicznymi i kulturowymi. Zmienia się także postrzeganie miejsca, które staje się płaszczyzną przenikania procesów politycznych, kulturowych i społeczno-ekonomicznych w dążeniu do rozwoju lokalnego, jako celu nadrzędnego. Rozwój lokalny jest z kolei zjawiskiem dość złożonym i heterogenicznym. Jego motorem są różnorodne czynniki, których efektywność zdeterminowana jest potencjałem lokalnym, aktywnością aktorów lokalnych oraz ich wzajemną zależnością na płaszczyźnie międzysektorowej, w ramach wielopoziomowego zarządzania i polityki publicznej.

Monografia *Innowacyjny wymiar współczesnej polityki rozwoju lokalnego* powstała jako efekt moich zainteresowań naukowych i praktycznych związanych z problematyką polityki rozwoju lokalnego oraz innowacji w sektorze publicznym. W aspekcie empirycznym jest to pierwsza publikacja, która podejmuje problem poziomu innowacyjności we wszystkich jednostkach samorządowych poziomu lokalnego w Polsce. Monografia odpowiada także na deficyt analiz teoretycznych, które w sposób całościowy odnoszą się do zagadnienia innowacji w sektorze publicznym, a w szczególności ich wpływu na rozwój lokalny. W literaturze podkreśla się problem trudności w dokonywaniu oceny innowacyjności sektora samorządowego w Polsce z uwagi na brak badań w skali całego kraju¹. Rozwój lokalny i innowacje, jak dotychczas, stanowią domenę badań prowadzonych głównie w dyscyplinie nauk o zarządzaniu, nauk geograficznych oraz ekonomicznych. Do bardziej znanych publikacji związanych z tą tematyką można zaliczyć prace: Artura Myny², Stanisława Korenika³, Sylwestra Wróbla⁴ oraz Andrzeja Klasika i Floriana Kuźnika⁵. Badania w tym

¹ A. Podgórnjak-Krzykacz, *Innowacje w samorządzie terytorialnym*, [w:] *Innowacje 2014. Innowacyjne działania w ICT*, Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego, Łódź 2014, s. 15.

² A. Myna, *Rozwój lokalny, regionalne strategie rozwoju, regionalizacja*, „Samorząd Terytorialny” 1998, nr 11, s. 31.

³ S. Korenik, *Rozwój lokalny w świetle globalnych trendów ze szczególnym uwzględnieniem kryzysu*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu 2013, nr 284, „Gospodarka lokalna w teorii i praktyce”, s. 31-32.

⁴ A. Wróbel, *Rozwój lokalny: modele i koncepcje*, „Studia Politicae Universitatis Silesiensis” 2006, nr 2, s. 69-86.

⁵ A. Klasik, F. Kuźnik (red.), *Nowe praktyki rozwoju lokalnego i regionalnego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice 2017; F. Kuźnik, *Polityka rozwoju u zarządzanie usługami*

obszarze zapoczątkowali już pod koniec lat osiemdziesiątych XX w. między innymi Grzegorz Gorzelak i Piotr Dutkiewicz⁶. O polityce innowacji w Polsce pisze Irena Gust-Bardon⁷. Jednakże autorka ta skupia się głównie na wyższych poziomach administracji publicznej. Z autorów zagranicznych zdecydowany wkład w teorie rozwoju lokalnego, jak również innowacji wniósł Joseph A. Schumpeter⁸. Od prezentacji jego rozumienia innowacji i rodzajów innowacji zaczyna swoje prace większość polskich i zagranicznych autorów.

Badania nad innowacjami w sektorze publicznym stanowią w dalszym ciągu doskonałą przestrzeń do prowadzenia analiz i odkrywania nowych teorii. Większość badań związanych z innowacjami dotyczy sektora prywatnego. Jednak, jak twierdzą Marcos de Moraes Sousa *et al.*, coraz bardziej badacze tej problematyki oraz inne podmioty tworzące rzeczywistość społeczno-gospodarczą zwracają uwagę na konieczność rozwoju innowacji publicznych i wzajemnego przenikania się wzorców innowacyjnych w układzie międzysektorowym⁹. Dużą aktywność badawczą na płaszczyźnie innowacji w sektorze publicznym prowadzą organizacje międzynarodowe. Przykładem jest OECD, która od początku lat dziewięćdziesiątych XX w. publikuje kolejne wersje tzw. *Oslo Manual* – przewodnika po innowacjach publicznych¹⁰. Istotny wkład w rozwój innowacji w aspekcie przestrzeni publicznej wniosła włoska badaczka z Politechniki w Mediolanie Roberta Capello¹¹. Wśród badaczy zagranicznych zajmujących się tą sferą należy również wyróżnić Jamesa A. Phillipsa Jr., Kriss Deiglmeier i Dale T. Millera¹². Autorzy wypromowali ciekawą koncepcję wielopoziomowego zarządzania innowacjami społecznymi, które mogą mieć zastosowanie także w polityce publicznej. Do kręgu wiodących zagranicznych autorów można zaliczyć Charlesa Edquista¹³, szwedzkiego uczonego, który sformułował teorię systemów innowacji, polityki innowacji oraz teorię tzw. „szwedzkiego paradoksu”. Poprzez swoją aktywność przyczynił się w istotnym stopniu do rozwoju szwedzkiej polityki innowacji, która odnosi sukcesy w skali globalnej plasując ten kraj w czołówce europejskich innowatorów. Liczącym się wśród znawców omawianej materii jest Bengt-Åke Lundvall¹⁴.

publicznymi w strukturach samorządowych, Warszawa, Polska Akademia Nauk Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2012, s. 83.

⁶ P. Dutkiewicz, G. Gorzelak, *Problemy rozwoju lokalnego*. Seria: „Rozwój regionalny, rozwój lokalny, samorząd terytorialny”, nr 11, Warszawa: Wydział Geografii i Studiów Regionalnych UW, Instytut Gospodarki Przestrzennej 1998, s. 221.

⁷ I. Gust-Bardon, *Polityka Innowacyjna w Polsce*, „Acta Universitatis Nicolai Copernici, Ekonomia XIII – Nauki Humanistyczno-Społeczne” 2011, Zeszyt 402, Toruń, s. 219-220.

⁸ J. A. Schumpeter, *Teoria rozwoju gospodarczego*, PWN, Warszawa 1960, s. 90-110.

⁹ M. de Moraes Sousa, *et al.*, *Portraying innovation in the public service of Brazil: Frameworks, systematization and characterization*, R. Adm., v.50, n.4, São Paulo 2015, p. 460-476.

¹⁰ Oslo Manual, *The Measurement of Scientific and Technological Activities. Proposed Guidelines for Collecting and Interpreting Technological Innovation Data*, Second Edition 1997, OECD/Eurostat, <http://www.oecd.org/science/inno/2367580.pdf>, [dostęp: 10.12.2017] s. 15-18.

¹¹ R. Capello, *Urban innovation and collective learning: theory and evidence from five metropolitan cities in Europe*, [w:] *Knowledge, complexity and innovation systems*, red. M. Fischer, J. Fröhlich, Springer, Berlin Heidelberg New York 2001, s. 181–208.

¹² A. Phillips, A. Deiglmeier, D. T. Miller, *Rediscovering Social Innovation*, “Stanford Social Innovation Review” 2008, Fall, s. 36.

¹³ Ch. Edquist, *Systems of Innovation Technologies, Institutions and Organizations*, Routledge, Taylor & Francis Group, London – New York 1997, s. 8.

¹⁴ B. A. Lundvall, *Innovation as an interactive process: from user producer interaction to the national system of innovation*, [w:] *Technical Change and Economic Theory*, red. G. Dosi, Pinter Publishers, London, New York 1988, s. 349–369.

Badania tego autora skupiają się wokół szerokiego zestawu zagadnień związanych z systemem innowacji, którego koncepcję opracował w 1985 roku. Lundvall we współpracy z Björnem Johnsonem wypracował na początku lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku koncepcję gospodarki opartej na wiedzy¹⁵. Warto podkreślić, iż znaczące osiągnięcia w sferze problematyki innowacyjnych zamówień publicznych mają Jakob Edler i Luke Georghiou¹⁶. W oparciu o ich aktywność badawczą i teoriopoznawczą, między innymi instytucje UE, formułują innowacyjne elementy systemu zamówień w Unii Europejskiej, których podmiotami są także zamawiający i wykonawcy w Polsce.

Zagadnienie innowacji jest trudne do analizy oraz złożone w swej istocie. Charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem na płaszczyźnie przedmiotowej oraz podmiotowej. Jednocześnie rosnąca popularność innowacji motywuje środowiska naukowe do formułowania przedsięwzięć badawczych i dywersyfikacji wypracowywanych i prezentowanych koncepcji. Zauważalny jest także problem pozycjonowania innowacji jako celu samego w sobie. Może to prowadzić do niekorzystnych sytuacji w środowisku innowacji i przynosić odwrotne od zamierzonych efekty gospodarcze i społeczne. Mimo tego, że politycy na różnych poziomach zarządzania publicznego traktują innowacyjne podejście coraz bardziej poważnie, to jednak brakuje im spójnej i całościowej koncepcji polityki innowacji.

Z uwagi na specyfikę innowacji, przyjęta tematyka badawcza posiada charakter interdyscyplinarny, ujmując ją jednak przede wszystkim zgodnie z metodologią nauki o polityce. W mojej ocenie w dyscyplinie tej istnieje potrzeba łączenia podejścia teoretycznego i empirycznego w analizie współczesnych zjawisk i procesów społeczno-gospodarczych. Istotnym uzasadnieniem zaprezentowanych analiz jest ogólna potrzeba rozwoju badań nad innowacyjnością sektora publicznego, szczególnie na poziomie lokalnym z uwagi na znaczenie lokalnych jednostek w procesach modernizacyjnych administracji publicznej oraz ich rosnącą rolę w kreowaniu lokalnego rozwoju społeczno-gospodarczego. Dodatkowym czynnikiem skłaniającym do podjęcia niniejszego projektu badawczego są moje dotychczasowe doświadczenia naukowe oraz praktyczne związane z prowadzeniem badań teoretycznych i empirycznych nad rozwojem i polityką lokalną. Ma to także przełożenie na praktyczną współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Nabyte doświadczenie, zgłębiona wiedza oraz potrzeba kontynuacji badań nad polityką rozwoju lokalnego w wymiarze innowacyjnym, zdeterminowały podjęcie decyzji o zainicjowaniu i przeprowadzeniu niniejszego projektu. Może on wpłynąć na wykreowanie nowej jakości na płaszczyźnie politycznej generowania procesów rozwojowych samorządów lokalnych w naszym kraju, a także poza jego granicami.

W procesie poznania rzeczywistości objętej zakresem badań zidentyfikowałem problemy, które stały się podstawą do późniejszego sformułowania celów badawczych. Główny obszar problemowy związany jest z niskim poziomem innowacyjności zarówno gospodarki, jak i sektora publicznego w Polsce. Wskazują na to dane Unii Europejskiej (np. *European Innovation Scoreboard*), a także statystyki krajowe. Poza tym w porównaniu do

¹⁵B. A. Lundvall, B. Johnson, *The learning economy*, "Journal of Industry Studies" 1994, nr 1 (2), s. 23–42.

¹⁶J. Edler, L. Georghiou, L., *Public procurement and innovation – resurrecting the demand side*, "Research Policy" 2007, nr 36, s. 949–963.

innych państw, samorząd lokalny w Polsce w zbyt małym zakresie wykorzystuje dostępne od lat instrumenty kreowania innowacji i tym samym podnoszenia konkurencyjności zarówno w ramach sektora publicznego, jak też społecznego i gospodarczego. Innowacyjne inicjatywy na poziomie administracji samorządowej są często jednostkowe i z reguły realizowane okazjnie, dzięki wsparciu zewnętrznemu. Rzadko także wpisują się w strategiczną wizję rozwoju jednostki terytorialnej.

W odniesieniu do zidentyfikowanych obszarów problemowych sformułowałem cele przedmiotowych badań. Za cel nadrzędny obrałem wypracowanie i zaproponowanie nowego modelu lokalnej polityki innowacji, który mógłby stanowić wzorzec do wykorzystania przez samorząd lokalny w procesie kreowania polityki rozwoju lokalnego. Oprócz celu głównego przyjąłem cele szczegółowe, które wytyczyły kierunki działań zarówno na płaszczyźnie teoretycznej, jak i empirycznej: 1) zdefiniowanie istoty polityki rozwoju lokalnego oraz jej zewnętrznych i wewnętrznych uwarunkowań; 2) ocenę poziomu innowacyjności w sektorze samorządowym; 3) analizę przesłanek i uwarunkowań systemów innowacji na różnych poziomach administracji publicznej; 4) identyfikację przejawów i znaczenia polityki innowacji w procesie kreowania rozwoju lokalnego; 5) stworzenie nowego modelu typologii innowacji na poziomie lokalnym.

Na etapie konceptualizacji badań sformułowałem także pytania badawcze, które wspomogły realizację przedsięwzięcia naukowego, określiły ścieżkę procesu badań i konstruowania pracy oraz wsparły weryfikację założonych tez. Przyjąłem zatem następujące pytania badawcze: 1) Czy i w jakim zakresie polityka rozwoju lokalnego jest elementem polityk publicznych na poziomie europejskim, państwowym i regionalnym? 2) Jak przebiega i jakie są uwarunkowania procesu podejmowania decyzji przez samorząd lokalny? 3) Jaka jest struktura i potencjały systemów innowacji w ujęciu globalnym, europejskim, krajowym i regionalnym oraz jak one wpływają na rozwój innowacji lokalnych? 4) Jaka jest specyfika i uwarunkowania innowacji w sektorze publicznym w porównaniu do sektora prywatnego? 5) Czy, w jakim zakresie oraz za pomocą jakich instrumentów władze lokalne formułują lokalną politykę innowacji? 6) Czy istnieją warunki instytucjonalne dla rozwoju lokalnej polityki innowacji w Polsce? 7) Czy i w jakim zakresie regionalna polityka innowacji wpływa na rozwój lokalny? 8) W jakim stopniu lokalny rozwój społeczno-gospodarczy współzależy od innowacji lokalnych? 9) Jaki jest potencjał innowacyjny w samorządzie lokalnym i czy jest on odpowiednio wykorzystywany przez podmioty lokalne w procesie generowania, absorpcji i dyfuzji innowacji? 10) Jaka rolę pełni technologia w procesach innowacji na poziomie lokalnym? 11) Jakiego rodzaju innowacje przeważają w specyfice działalności sektora samorządowego? 12) Czy istnieje możliwość skonstruowania nowego wzorca lokalnej polityki innowacji i na jakich elementach powinien się on opierać?

Na etapie formułowania koncepcji badań zaplanowałem proces gromadzenia, analizy i interpretacji danych źródłowych. Pierwotnie założyłem, iż podstawowa ścieżka badawcza zostanie oparta o metody jakościowe. Jednakże wraz z postępem procesu konceptualizacji badań okazało się, iż efektywna realizacja celów badań jest zdeterminowana przede wszystkim zakresem czasowym, przestrzennym i podmiotowym, którego skala powinna objąć

jak najszersze spektrum działania. Z tego też względu uznałem, iż zaplanowane wstępnie badania empiryczne muszą zostać oparte głównie o metody ilościowe. Zatem logika procesu badawczego została przeformułowana i w konsekwencji objęła swym zakresem następujące etapy: 1) dokonanie przeglądu literatury oraz dokumentów strategicznych na różnych poziomach zarządzania publicznego; 2) sformułowanie celów badawczych; 3) operacjonalizacja problemu badawczego obejmująca: rozstrzygnięcia związane z pojęciami i definiowaniem; dobór i doprecyzowanie wskaźników i zmiennych; identyfikacja podmiotów badań; wybór metod i technik badawczych; rozszerzenie bazy źródłowej; określenie zasad analizy danych empirycznych; 4) realizacja badań; 5) zebranie wyników badań, ich analiza i synteza; 6) sformułowanie wniosków, konkluzji i rekomendacji.

Aby wspomóc proces realizacji celów badań, weryfikacji założonych tez oraz udzielić odpowiedzi na sformułowane pytania, zastosowałem następujące metody badawcze: 1) analizy systemowej; 2) analizy czynnikowej; 3) analizy decyzyjnej; 4) instytucjonalno-prawną; 5) komparatystyczną; 6) statystyczną.

Istotną rolę w procesie badawczym odegrała metoda analizy systemowej. Zastosowałem ją w szczególności w procesie analizy systemów innowacji na poziomie globalnym, europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym. Efektem tego było zidentyfikowanie poszczególnych elementów systemów oraz określenie ich znaczenia w procesie innowacji.

Z punktu widzenia identyfikacji, hierarchizacji oraz analizy uwarunkowań rozwoju lokalnego, innowacji i polityki innowacji duże znaczenie miało wykorzystanie metody analizy czynnikowej. Dzięki tej metodzie sformułowałem typologie czynników, które determinują potencjał innowacji, a co za tym idzie skuteczną politykę na tej płaszczyźnie. W rezultacie przeprowadzonych z wykorzystaniem tej metody analiz, udało się wypracować koncepcję nowatorskich rozwiązań instytucjonalno-instrumentalnych, które stanowią główny produkt badawczy.

Kolejną wykorzystaną w procesie badań metodą była analiza decyzyjna. Dzięki niej scharakteryzowałem proces rozwoju lokalnego na płaszczyźnie decyzyjnej. Opracowałem także strukturę procesu podejmowania decyzji na poziomie samorządu lokalnego uwzględniającą zewnętrzne oraz wewnętrzne uwarunkowania rozwojowe. Metoda ta częściowo została wykorzystana przeze mnie na etapie analizy procesu implementacji lokalnej polityki innowacji w aspekcie podmiotowym i instrumentalnym.

Metoda instytucjonalno-prawna posłużyła mi do analizy polityk innowacji formułowanych na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym na płaszczyźnie podmiotowej oraz prawnej. Omówiłem regulacje prawne, które determinują procesy innowacji i dzięki którym podmioty sektora publicznego, prywatnego i społecznego mają możliwość ich generowania, a także absorpcji i dyfuzji.

Metodę komparatystyczną wykorzystałem w celu porównania poziomu innowacyjności w oparciu o tzw. Sumaryczny Indeks Innowacyjności, w wymiarze poszczególnych państw Unii Europejskiej oraz międzyregionalnym. Zastosowałem ją również do porównania poziomu tzw. środowiska przyjaznego innowacjom w poszczególnych państwach UE. Posłużyła także do porównywania wyników badań empirycznych w poszczególnych jednostkach samorządu terytorialnego.

Ostatnią z kluczowych metod badawczych, które znalazły zastosowanie, była analiza danych statystycznych. Wykorzystałem ją między innymi dla określenia zmiennej niezależnej – produkt krajowy brutto *per capita* wg województw.

W procesie badawczym wykorzystałem również techniki badawcze jak: 1) analiza *desk research*; 2) „wielokrotne studium przypadku”; 3) techniki ilościowe (CAWI). Technikę opartą o tzw. analizę danych zastanych (*desk research*) zastosowałem w procesie badania uwarunkowań lokalnej polityki innowacji. W oparciu o nią poddałem analizie europejskie oraz krajowe dokumenty strategiczne, które stanowią instrumenty polityki rozwoju, regionalne strategie innowacji wszystkich województw w kraju oraz nieliczne lokalne strategie innowacji jednostek samorządu lokalnego. Dokonana analiza krytyczna dokumentów strategicznych stanowiła zarówno podstawę do sformułowania celów i pytań badawczych, jak również oceny jakości instrumentów polityki innowacji oraz skorelowania jej z istniejącą rzeczywistością odnoszącą się do pozycji innowacyjnej kraju i regionów w skali europejskiej. W ramach przyjętych w procesie badawczym metod jakościowych, wykorzystałem także strategię badawczą opartą o tzw. „wielokrotne studium przypadku”. Jej istotą jest poddanie analizie kilku przypadków, porównanie ich oraz stworzenie uogólnienia teoretycznego w ramach tego samego procesu badawczego. Strategię tę wykorzystałem głównie podczas analizy przykładów rozwiązań w zakresie innowacji społecznych na poziomie europejskim oraz krajowym.

Badania terenowe dotyczące innowacyjności w samorządzie terytorialnym przeprowadziłem za pomocą kwestionariusza ankiety umieszczonego w internecie (CAWI). Inspiracją do opracowania tego były analizy i badania zrealizowane przez badaczy polskich (Tuziak¹⁷, Stawasz¹⁸) oraz zagranicznych (Evans, Aulich, Howard, Peterson)¹⁹. Kwestionariusz ankiety był zbliżony tematycznie zarówno w przypadku gmin, jak i powiatów. Zawierał dwadzieścia jeden pytań. Swoim zakresem obejmował następujące zagadnienia: rozumienie innowacyjności w samorządzie lokalnym, instytucjonalny wymiar innowacji, zasadność, cele oraz wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania innowacji samorządowych, analizę poziomu innowacji organizacyjnych wewnętrznych oraz zewnętrznych, innowacje w zakresie zamówień publicznych, innowacje komunikacyjne, innowacje społeczne oraz bariery we wdrażaniu innowacji w samorządzie lokalnym.

Przed przystąpieniem do badań właściwych przeprowadziłem badania pilotażowe na próbie 20 gmin w celu wykrycia ewentualnych błędów. Właściwe badanie empiryczne zostało przeprowadzone w terminie od marca do maja 2017 roku. Operat losowy jednostek samorządu lokalnego obejmował wszystkie gminy i powiaty w Polsce. O wypełnienie ankiety zostali poproszeni sekretarze danej jednostki samorządu lokalnego, którzy w mojej opinii posiadają najlepszy zasób wiedzy w tym zakresie. Bazę danych lokalnych jednostek terytorialnych uzyskałem ze źródeł Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. Link do kwestionariusza wraz z pismem przewodnim zachęcającym do wypełnienia ankiety wysłałem do wszystkich samorządów lokalnych (gmin i powiatów) w Polsce: 2478 gmin oraz

¹⁷ A. Tuziak, *Innowacyjność w organizacjach sektora samorządowego*, „Opuscula Sociologica” 2016, nr 2.

¹⁸ D. Stawasz, *Innowacyjne aspekty zarządzania w administracji samorządowej*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Częstochowskiej Zarządzanie” 2015, nr 20, s. 98–109.

¹⁹ M. Evans, Ch. Aulich, A. Howard, M. Peterson, R. Reid, *Innovation in Local Government: Defining the challenge, making the change*, Australian Centre of Excellence for Local Government, University of Technology, Sydney 2013.

314 powiatów. Na przesłaną prośbę odpowiedziało 547 gmin (22,2%) oraz 65 powiatów (20,7%). Po sprawdzeniu i odrzuceniu błędnych ankiet do analizy uwzględniono 406 ankiet w przypadku gmin (16,4% ogółu) oraz 42 ankiety w przypadku powiatów (13,4% ogółu).

Na potrzeby badań sformułowałem tezę główną i tezy pomocnicze. Główna teza badawcza została oparta na założeniu, iż współcześnie innowacje w zbyt małym stopniu wpływają na proces formułowania i implementacji oraz treść polityki rozwoju lokalnego w Polsce. Aktywność samorządów lokalnych w sferze kształtowania i dyfuzji wiedzy, współpracy oraz inkluzji społeczno-gospodarczych, które są podstawowym determinantem procesu kreowania lokalnych systemów i polityki innowacji, jest zbyt mała. Skutkiem tego jest ogólnie niski poziom innowacyjności jednostek sektora samorządowego, a tym samym ograniczone zdolności do kształtowania rozwoju lokalnego. W badaniach przyjąłem także tezy pomocnicze:

- 1) Współczesna polityka rozwoju na poziomie lokalnym jest zdeterminowana głównie czynnikami endogenicznymi. Istniejące uwarunkowania zewnętrzne wpływają niekiedy na zaburzenie lokalnych procesów rozwojowych.
- 2) Funkcjonujące systemy i polityka innowacji na poziomie regionalnym, krajowym i europejskim niewystarczająco oddziałują na efektywny rozwój innowacji lokalnych. Skuteczność polityki innowacji na poziomie lokalnym może być dużo większa od tej prowadzonej centralnie czy też regionalnie - tylko innowacje generowane oddolnie przynoszą rezultaty.
- 3) Samorzady lokalne, mimo istniejącego instrumentalno-instytucjonalnego potencjału innowacji, nie wykorzystują go dostatecznie w procesach rozwojowych.
- 4) Innowacje publiczne są bardziej rozwinięte w gminach niż w powiatach.
- 5) Istniejące typologie innowacji w sektorze samorządowym są niejednorodne i niedostosowane do specyfiki sektora publicznego, może to wpływać negatywnie na rozwój lokalnej polityki innowacji. Technologia, jako ogólnie przyjęty rodzaj innowacji, nie stanowi samoistnego typu działań innowacyjnych w sektorze samorządowym, lecz jest uniwersalną płaszczyzną, na której generowanych jest większość procesów innowacji.
- 6) Na poziomie samorządu lokalnego brakuje całościowego modelu polityki innowacji, który pozwoliłby na sformułowanie skutecznych jej instrumentów w dążeniu do ogólnego rozwoju i wzrostu konkurencyjności jednostki terytorialnej.

W efekcie realizacji założonych celów badawczych opracowałem monografię składającą się z pięciu rozdziałów opatrzonej wstępem i zakończeniem. Przedmiotem rozdziału pierwszego jest analiza teoretyczna zagadnienia rozwoju oraz polityki na poziomie lokalnym. Zaprezentowałem w nim ujęcie terminologiczne oraz teoriopoznawcze rozwoju lokalnego, który jest zdeterminowany wielością koncepcji i uwarunkowań go kształtujących, analizowanych głównie w kontekście czynników endo- i egzogenicznych. Określiłem istotę polityki rozwoju lokalnego jako podstawowej, teoretyczno-empirycznej płaszczyzny niniejszych badań oraz stworzyłem jej typologię. W dalszej części dokonałem analizy ogólnej elementów polityki, wyodrębniając jej podmioty, przedmiot oraz instrumentarium, które stanowi podstawowy determinant jej skuteczności. Omówiłem także proces podejmowania

decyzji politycznych, także w wymiarze specyfiki lokalnej. W ostatniej części zostały zaprezentowane uwarunkowania polityki rozwoju lokalnego z perspektywy europejskiej, państwowej oraz regionalnej. Skupiłem się na rzadko poruszanej w literaturze kwestii wielopoziomowego wpływu instrumentów polityki na lokalne aspekty rozwoju społecznego i gospodarczego.

Drugi rozdział koncentruje się na teoretycznych aspektach innowacji i polityki innowacji. W jego pierwszej części dokonałem analizy terminologii oraz typologii, stanowiącej punkt wyjścia do dalszych rozważań, dotyczących istoty oraz instrumentów polityki innowacji. Skupiłem się na celach i ewolucji polityki innowacji oraz jej współczesnym instrumentarium związanym z implementacją oraz ewaluacją na poziomie sektora publicznego. Następnie scharakteryzowałem zjawisko zmiany, która zasadniczo determinuje generowanie innowacji. Poruszyłem też kwestię analizy systemowej procesów innowacji na szczeblu globalnym, europejskim, państwowym oraz regionalnym. W kolejnej części przedstawiłem uwarunkowania innowacji, w tym klasyfikację jej determinantów. Podkreśliłem znaczenie najważniejszych, w mojej ocenie, czynników wpływających na innowacje, tj. środowiska oraz kultury innowacji. W ostatniej części scharakteryzowałem innowacje w sektorze publicznym, wskazując na typowe dla niego rodzaje innowacji oraz czynniki kształtujące ich rozwój.

W rozdziale trzecim zaprezentowałem teoretyczno-empiryczną analizę polityki innowacji w procesie kreowania rozwoju lokalnego. Omówiłem znaczenie tej polityki w kontekście ewolucji podstawowych modeli zarządzania publicznego, poczynając od biurokratycznego, przez nowe zarządzanie publiczne, koncepcję *local governance*, a kończąc na współczesnym modelu neoweberyzmu. W dalszych częściach przedstawiłem wyniki badań empirycznych przeprowadzonych wśród jednostek samorządu lokalnego w Polsce. Omówiłem rozumienie innowacji oraz cele polityki innowacji na poziomie lokalnym. Scharakteryzowałem także instytucjonalny wymiar polityki innowacji w ujęciu podmiotowym i prawnym. Następnie zweryfikowałem wpływ regionalnej polityki innowacji na lokalne procesy rozwojowe, głównie na bazie analizy empirycznej regionalnych strategii innowacji oraz wyników badań terenowych. W ostatniej części omówiłem wpływ innowacji na rozwój gospodarki lokalnej oraz konkurencyjność jednostek terytorialnych.

Zasadniczym źródłem wniosku zawartego w rozdziale czwartym są wyniki badań własnych. Zaprezentowałem w nim analizę potencjałów innowacji oraz formy realizacji polityki innowacji w jednostkach samorządu lokalnego w Polsce. W części pierwszej wypracowałem schemat struktury potencjałów innowacji. Zaprezentowałem ocenę gmin i powiatów w zakresie znaczenia czynników potencjałów innowacji w działaniu administracji samorządowej. Następnie podjąłem próbę udowodnienia tezy, że w sektorze samorządowym technologia jako współczesne zjawisko w społeczeństwie, gospodarce i państwie nie stanowi odrębnego typu innowacji, lecz płaszczyznę, na której jest generowanych większość procesów innowacji. W wyniku istniejącego w literaturze zróżnicowania klasyfikacyjnego innowacji w samorządzie lokalnym uznałem za zasadne wypracowanie nowego modelu typologii innowacji. Została ona przedstawiona w kolejnej części i stanowi punkt wyjścia do prezentacji i analizy wyników badań własnych dotyczących wewnętrznego oraz zewnętrznego wymiaru innowacji organizacyjnych w jednostkach samorządu lokalnego. Ze względu na pewną specyfikę odrębnie scharakteryzowałem ważną

dla rozwoju innowacji lokalnych kwestię zamówień publicznych. Rozdział czwarty zakończyłem analizą teoretyczną i empiryczną innowacji społecznych.

Wobec wielu wyzwań oraz problemów i potrzeb w zakresie rozwoju innowacji w samorządzie lokalnym zdecydowałem się wypracować nowy paradygmat lokalnej polityki innowacji, który stanowi meritum ostatniego, piątego rozdziału. W pierwszej kolejności sformułowałem przesłanki teoretyczne i empiryczne, opierając się zasadniczo na wynikach badań własnych. W rezultacie zaprezentowałem kluczowe składowe koncepcji. Następnie ukazałem istotę i znaczenie tzw. polityki wiedzy w rozwoju polityki innowacji, odnosząc się przy tym do takich zagadnień jak: gospodarka oparta na wiedzy, region uczący się, organizacja ucząca się oraz miasto uczące się. W dalszej kolejności skupiłem się na drugim elemencie nowego paradygmatu, tj. polityce sieci współpracy, której determinantami są: demokratyzacja innowacji, model otwartych innowacji oraz koncepcja klastrów. Za trzeci kluczowy czynnik prezentowanej koncepcji uznałem inkluzywną politykę innowacji. W części ostatniej opisałem holistyczny model współczesnej polityki innowacji. Sformułowałem wnioski oraz rekomendacje, które odnoszą się do systemów innowacji na wszystkich poziomach zarządzania publicznego: narodowym, regionalnym oraz lokalnym. Ukazałem miejsce i treść lokalnej polityki innowacji w strukturze polityki rozwoju lokalnego.

Osiągnięte wyniki badań teoretycznych i empirycznych pozwoliły na realizację założonego celu głównego oraz celów szczegółowych projektu badawczego. W odniesieniu do celu głównego wypracowałem i przedstawiłem nowy paradygmat oraz holistyczny model polityki innowacji na poziomie lokalnym, który może stanowić pewien wzorzec zarządzania publicznego. Nowy wzorzec ma polegać przede wszystkim na: 1) większym zaangażowaniu się władz lokalnych w procesy formułowania polityki innowacji na różnych poziomach administracji publicznej; 2) włączeniu celów związanych z innowacyjnością do polityki rozwoju lokalnego; 3) sformułowaniu celów rozwojowych opartych o trzy zasadnicze kierunki: rozwój wiedzy, rozwój sieci współpracy oraz rozwój inkluzywny; 4) trwałym ukształtowaniu lokalnych subpolityk, które będą uwzględniać owe kierunki rozwojowe. Należy także dodać, iż w ramach wypracowanego nowego paradygmatu lokalnej polityki innowacji sformułowałem także sugestie w zakresie nowego podejścia do kształtowania polityki innowacji na poziomie regionalnym oraz państwowym.

Rezultaty przeprowadzonych badań pozwoliły także na osiągnięcie założonych celów szczegółowych. Na podstawie analizy międzynarodowych i krajowych wyników badań zdefiniowałem istotę polityki rozwoju lokalnego oraz jej wewnętrzne oraz zewnętrzne uwarunkowania. Stwierdziłem także, iż współcześnie polityka rozwoju lokalnego jest zdeterminowana głównie czynnikami endogenicznymi. Wynika to zarówno ze wzrostu potencjałów lokalnych oraz zmiany podejścia do rozwoju lokalnego władz publicznych, jako głównych jego koordynatorów. W oparciu o przeprowadzone badania empiryczne dokonałem oceny poziomu innowacyjności w jednostkach samorządu lokalnego w Polsce. Wyniki badań są podstawą do sformułowania kilku najważniejszych wniosków: 1) większość badanych gmin i powiatów rozumie czym jest innowacyjność. Postrzega ją głównie jako zmianę, poprawę, rozwój, ale także jako ryzyko, niepewność i dodatkowe koszty. Jednocześnie większość badanych jednostek widzi potrzebę i uzasadnienie do wprowadzania innowacji na poziomie lokalnym, zarówno w organizacjach samorządowych, jak i otoczeniu wewnętrznym;

2) ogólny poziom innowacyjności polskich samorządów lokalnych jest niezadowalający. Pomimo istnienia silnych, lecz niewykorzystanych potencjałów innowacji w środowisku lokalnym, istnieją słabe zdolności instytucjonalne dla działań innowacyjnych, przejawiające się głównie w nieefektywnie działającym systemie innowacji. Poza tym, przedstawiciele samorządów lokalnych w niewielkim stopniu formułują cele związane z innowacjami w dokumentach strategicznych, co sprawia, że realizowana przez nie polityka rozwoju lokalnego nie jest ukierunkowana na procesy innowacji; 3) badane jednostki samorządu lokalnego słabo oceniają wsparcie w zakresie rozwoju innowacji realizowane przez samorząd województwa oraz administrację rządową; 4) główne czynniki warunkujące rozwój innowacji i tworzące potencjał innowacji związane są w opinii gmin i powiatów z: zasobami finansowymi, zasobami wiedzy i umiejętności, kreatywnością i otwartością władz lokalnych, a także ze współpracą z podmiotami otoczenia zewnętrznego; 5) najwięcej działań innowacyjnych jednostki samorządu lokalnego w Polsce wprowadzają w sferze organizacyjnej. Jednocześnie poziom i ilość działań innowacyjnych jest większy w samorządach miejskich, dysponujących większymi dochodami budżetowymi oraz położonych na terenie województw o większym PKB *per capita*; 6) dość słabo prezentuje się wykorzystanie przez badane samorzady innowacyjnych instrumentów związanych z zamówieniami publicznymi, które współcześnie stanowią dobrą formułę dwukierunkowego generowania procesów innowacji: po stronie przedsiębiorstw oraz administracji samorządowej; 7) w dalszym ciągu istnieje szereg barier, na które zwracają uwagę badane jednostki samorządowe. Należą do nich w szczególności: niewystarczające środki finansowe na innowacje, bariery prawne, brak profesjonalnego wsparcia z zewnątrz, mała ilość lokalnych inicjatyw innowacyjnych, słaba współpraca z ośrodkami naukowymi i badawczymi, brak celów związanych z innowacyjnością w polityce rozwoju lokalnego i związane z tym myślenie krótkoterminowe.

Wyniki przeprowadzonych badań przyczyniły się także do realizacji celu związanego z określeniem uwarunkowań systemów innowacji na różnych poziomach administracji publicznej. W trakcie badań sformułowałem i udowodniłem założenie o istnieniu systemów i polityki innowacji na poziomach: globalnym, europejskim, narodowym oraz regionalnym. Określiłem także czynniki warunkujące istnienie tych systemów. Należą do nich w szczególności: 1) czynniki polityczne, obejmujące różnorodne instrumenty i rozwiązania polityczno-prawne; 2) czynniki ekonomiczne, związane z poziomem konkurencyjności gospodarki, w tym na przykład współpraca międzybiznesowa; 3) czynniki społeczne, odnoszące się do tradycji, historii, otwartości na nowe wyzwania; 4) czynniki technologiczne, dotyczące między innymi poziomu rozwoju sektora B+R oraz postępu technologicznego.

W niniejszym opracowaniu ukazałem także znaczenie lokalnej polityki innowacji w procesie kreowania rozwoju lokalnego i jej wpływ na konkurencyjność gospodarki lokalnej. Poprzez analizę modeli zarządzania publicznego usytuowałem innowacje, jako zjawiska i procesy, które mają swoje trwałe miejsce w zmieniających się co pewien okres koncepcjach zarządzania i polityki publicznej. Zaprezentowane w pracy wnioski potwierdziły założenie, iż innowacje oddziałują istotnie na zarówno rozwój społeczny (generują większą aktywność społeczną i nowatorskie rozwiązania problemów społecznych), jak i gospodarczy (wpływają znacząco na wzrost konkurencyjności podmiotów gospodarki lokalnej). Dlatego też władze lokalne, jako główny aktor rozwoju lokalnego, winny uświadomić sobie wagę

prowadzonej polityki rozwoju lokalnego w procesie budowania przewagi konkurencyjnej, zarówno podmiotów gospodarczych, jak i całej jednostki terytorialnej.

W procesie projektowania badań zwróciłem uwagę na duże rozproszenie rodzajów innowacji, ich niejednorodność oraz brak typologii innowacji specyficznych dla sektora samorządowego. W odpowiedzi na to, zrealizowałem ostatni z celów badań, polegający na sformułowaniu nowego modelu typologii innowacji. Na podstawie przeprowadzonych analiz teoretycznych i wyników badań empirycznych wypracowałem nowy model typologii innowacji samorządowych, na który składają się trzy zasadnicze grupy innowacji: społeczne, organizacyjne oraz innowacje w zamówieniach publicznych.

Główna teza badań opierała się na założeniu, iż współcześnie innowacje w niewielkim stopniu wpływają na proces formułowania i implementacji polityki rozwoju lokalnego w Polsce, co jednocześnie wpływa na ogólnie niski poziom innowacyjności sektora samorządowego. Należy ocenić, iż przyjęta teza została w pełni potwierdzona. Wynika to po pierwsze z ogólnej analizy teoretyczno-empirycznej struktury i treści instrumentów polityk na poziomie lokalnym, regionalnym i narodowym, po drugie zaś z wniosków z przeprowadzonego badania empirycznego wśród jednostek samorządu lokalnego w Polsce. Władze lokalne w Polsce powinny zdać sobie sprawę z tego, iż procesy globalizacji, wzrost „natężenia” zmiany społeczno-gospodarczej, rosnące oczekiwania społeczeństwa i gospodarki oraz istniejące zagrożenia cywilizacyjne determinują konieczność wdrożenia innowacyjnego podejścia na każdej płaszczyźnie procesów rozwojowych. Poprzez fakt, że samorząd odgrywa ogromną rolę w kształtowaniu tych procesów, głównie poprzez formułę i efektywność prowadzonej polityki rozwoju lokalnego, powinien uwzględnić innowacje w swojej polityce i działaniach.

W wyniku przeprowadzonych badań pozytywnie zweryfikowałem także tezę o przewadze czynników endogenicznych nad egzogenicznymi w polityce rozwoju lokalnego. Świadczą o tym zaprezentowane w pracy teorie rozwoju lokalnego, jak również analizy potencjałów rozwojowych na poziomie lokalnym, które są znaczące lecz w wielu przypadkach nieefektywnie wykorzystywane. Co więcej potwierdziłem tezę, iż obecny model polityk publicznych istniejący na poziomie regionalnym, krajowym oraz europejskim nie sprzyja generowaniu aktywności aktorów rozwoju lokalnego w wykorzystywaniu potencjałów wewnętrznych. Narzuca się często bowiem określone wzorce postępowania, które pod sygnaturą szansy na rozwój w rzeczywistości ograniczają wykorzystanie wewnętrznych potencjałów wspólnoty lokalnej. Z zagadnieniem tym łączy się kolejna przyjęta i potwierdzona teza oparta na założeniu, iż istniejące systemy i polityka innowacji na poziomie regionalnym, krajowym i europejskim niewystarczająco oddziałują na efektywny rozwój innowacji lokalnych. Reguła ta znajduje głównie potwierdzenie w formule i instrumentach regionalnej polityki innowacji. Poddane analizie regionalne strategie innowacji w Polsce jedynie w częściowym zakresie odwołują się do celów związanych z rozwojem innowacji lokalnych, a także podejmowaniem współpracy między podmiotami samorządowymi na tej płaszczyźnie. Dodatkowo, o słabym wspieraniu innowacji lokalnych świadczą także wyniki badania empirycznego, na podstawie których badane jednostki samorządowe oceniły wsparcie ze strony samorządu województwa oraz administracji rządowej jako niskie.

Kolejna przyjęta teza szczegółowa opierała się na założeniu, iż samorzady lokalne, mimo istniejącego instrumentalno-instytucjonalnego potencjału innowacji, nie wykorzystują go dostatecznie w procesach rozwojowych. Teza ta została także potwierdzona. Świadczy o tym przede wszystkim mała ilość celów związanych z rozwojem innowacji, które powinny być elementem tworzonych przez samorząd lokalnych strategii rozwojowych. Na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych wykazałem, iż w szczególności w gminach z niższą liczbą mieszkańców (poniżej 10 tys.) oraz biedniejszych (z mniejszymi dochodami budżetowymi), istnieje niska świadomość potrzeby rozwoju lokalnej polityki innowacji.

Następna teza badań zakładająca, iż innowacje publiczne są bardziej rozwinięte w gminach, niż w powiatach nie potwierdziła się. Zebrane wyniki badań ankietowych wskazują, iż w zależności od rodzaju działań innowacyjnych, zarówno w gminach, jak i powiatach sytuacja jest podobna. Niekiedy powiaty nawet przewyższają gminy na przykład na płaszczyźnie innowacji społecznych. Z kolei gminy nieco wyżej plasują się w obszarze innowacji organizacyjnych zewnętrznych.

W ramach projektu badawczego postawiłem także tezę opierającą się na założeniu, iż istniejące typologie innowacji w sektorze samorządowym są niejednorodne i niedostosowane do specyfiki sektora publicznego. Może to wpływać negatywnie na rozwój lokalnej polityki innowacji. W oparciu o analizę teoretyczną oraz wyniki badań ankietowych przyjętą tezę także zweryfikowałem pozytywnie. Uznałem, iż technologia, jako ogólnie przyjęty rodzaj innowacji, nie stanowi samoistnego typu działań innowacyjnych w sektorze samorządowym, lecz jest uniwersalną płaszczyzną, na której generowanych jest większość procesów innowacji. Z tego też względu zdecydowałem się na wypracowanie nowego modelu typologii innowacji w samorządzie lokalnym.

Ostatnią tezę szczegółową było założenie, iż na poziomie samorządu lokalnego brakuje całościowego modelu polityki innowacji, który pozwoliłby na sformułowanie skutecznych jej instrumentów w dążeniu do ogólnego rozwoju i wzrostu konkurencyjności jednostki terytorialnej. Sytuacja ta potwierdziła się w zebranych wynikach badań ankietowych. Z tego względu zdecydowałem się na wypracowanie i zaproponowanie holistycznego modelu lokalnej polityki innowacji opierającej się o nowy paradygmat, którego elementami są: lokalna polityka wiedzy, polityka sieci współpracy oraz inkluzywna polityka innowacji.

Pozycja jednostek samorządu terytorialnego w kreowaniu procesów rozwojowych, w tym opartych o innowacje nie jest obecnie łatwa. Borykają się one z wieloma problemami natury organizacyjnej, finansowej, a także politycznej. Postępujący proces decentralizacji administracji publicznej doprowadził do coraz większego obciążania zadaniami i kompetencjami administracji lokalnej, jednocześnie bez adekwatnego finansowania i wsparcia instytucjonalnego w ich realizacji. Konsekwencją tego było i jest poświęcanie istniejących potencjałów lokalnych, zarówno wewnątrz jak i zewnątrz-organizacyjnych głównie na rzecz wykonywania bieżących i obowiązkowych działań. Prowadzi to do pomijania w procesie formułowania polityki lokalnej kierunków rozwoju opartych o innowacje, kreatywność, nową wiedzę, otwartość i szeroką współpracę z otoczeniem. W wyniku przeprowadzonych badań empirycznych okazało się, iż dla wielu władz lokalnych innowacje stanowią czasem „stratę czasu i pieniędzy”. Podmiotami przeprowadzonych badań ankietowych były zarówno gminy, jak i powiaty, które zaliczane są w Polsce do jednostek

samorządu lokalnego. Zarówno samorząd na poziomie gminy, jak i powiatu jest podmiotem polityki rozwoju lokalnego. Jednakże gminy w swej istocie posiadają dużo większy potencjał innowacyjny niż powiaty, szczególnie w kontekście tworzenia środowiska przyjaznego innowacjom, które sprzyja generowaniu innowacji wśród innych podmiotów lokalnych. Z kolei powiaty mogą odgrywać ważną rolę na płaszczyźnie kooperacji i budowania sieci współpracy, na przykład w zakresie lokalnych klastrów. Rolą powiatów, które realizują wiele zadań społecznych, mogłoby być także kreowanie i promowanie innowacji społecznych. Mogłyby one współtworzyć również lokalny system innowacji. Jednakże wdrożenie tego typu modelu wymagałoby zmian w systemie ustrojowym i organizacyjnym gmin i powiatów w kierunku dalszej decentralizacji funkcji i zadań na rzecz przede wszystkim gminy.

Kolejny wniosek, który nasuwa się w związku ze zrealizowanym projektem naukowo-badawczym, związany jest z wpływem polityk ponadlokalnych na politykę rozwoju lokalnego, w tym na rozwój lokalnej polityki innowacji. Właściwie od początku procesu integracji europejskiej, która niejako szła w parze z procesami decentralizacji polskiego systemu administracji publicznej, samorządy lokalne są „podporządkowane” politykom publicznym formułowanym na poziomie UE oraz Państwa. Istnienie modelu zarządzania publicznego opartego na „interwencjonizmie strategicznym”, z jednej strony generuje istotne możliwości uzyskiwania zewnętrznego wsparcia realizacji wielu projektów inwestycyjnych, lecz z drugiej strony utrudnia wdrażanie autonomicznego myślenia strategicznego opartego o rzeczywistą analizę tego „co mamy” i „co możemy zrobić”, abyśmy „my” i „nasi partnerzy społeczni i gospodarczy” byli bardziej konkurencyjni. Biorąc zatem pod uwagę „związanie” lokalnej polityki rozwoju z: 1) politykami publicznymi poziomu regionalnego, krajowego i europejskiego; 2) regulacjami prawnymi; 3) konkurencją o zewnętrzne finansowanie rozwoju, które niekiedy zaburza budowanie zdrowych relacji z otoczeniem, należy podstawić tezę, iż samorząd lokalny w Polsce realnie nie został zdecentralizowany, zaś często jest jedynie narzędziem realizacji interesów politycznych administracji scentralizowanych wyższego stopnia. Czym jest prawdziwa demokracja i decentralizacja administracji bez widocznej ufności władzy centralnej wobec zdolności władz i społeczności lokalnych do samodzielnego generowania procesów rozwojowych? Tego zaufania po prawie trzydziestu latach procesu transformacji ustrojowej ciągle w Polsce brakuje.

Jak już niejednokrotnie to podkreślałem, obecnie rola organów UE i państwa skupia się głównie na głoszeniu potrzeby rozwoju innowacji i formułowaniu szczytnych celów w tym zakresie. Wdrażane są także czasem programy, które mają na celu pobudzenie innowacyjności wśród przedsiębiorców. Niewiele jest przy tym inicjatyw, które promowałyby innowacyjność w sektorze publicznym oraz społecznym. W rzeczywistości zatem istnieje potrzeba przeformułowania zarówno europejskiej, krajowej oraz regionalnej polityki innowacji w kierunku stworzenia efektywnych instrumentów kształtowania systemów i polityki innowacji na poziomie lokalnym. Należy promować i zachęcać samorządy lokalne do formułowania koncepcji i celów związanych z innowacyjnością na wielu płaszczyznach lokalnego zarządzania. W procesie kształtowania nowego podejścia do polityki innowacji może być przydatna koncepcja nowego paradygmatu lokalnej polityki innowacji, którą wypracowałem jako jeden z efektów przeprowadzonych badań. Opiera się ona na wiedzy, współpracy i inkluzji. Istotne jest również jednak głębsze zrozumienie znaczenia innowacji, które nie powinny być celem samym w sobie. Są one są bowiem obarczone często pewną

dozą ryzyka oraz nie mogą być skutecznie generowane bez zaprojektowania i zbudowania przyjaznego dla nich środowiska oraz nieustannego kształtowania kultury innowacji.

Zaprezentowane teoretyczno-empiryczne opracowanie jest próbą analizy i syntezy uwarunkowań związanych z innowacjami, zarówno na płaszczyźnie krajowej, jak międzynarodowej. Skierowane jest ono do szerokiego kręgu odbiorców działających zarówno w sferze teorii jak i praktyki. Opracowany materiał dostarcza wielu wskazówek przedstawicielom organizacji publicznych, prywatnych i pozarządowych, którzy mogą aktywnie angażować się w kreowanie procesów innowacji na poziomie lokalnym. Dzięki przeprowadzonym badaniom wypracowałem szereg koncepcji teoretycznych, które mogą stanowić zarówno inspirację do dalszych badań, jak również mieć zastosowanie w otoczeniu społeczno-gospodarczym. Należą do nich w szczególności: 1) określenie nowej definicji pojęcia „rozwój lokalny”; 2) dynamiczne i statyczne ujęcie polityki rozwoju lokalnego; 3) wypracowanie nowej typologii polityki rozwoju lokalnego według kryteriów: przedmiotowego, podmiotowego, czynników rozwojowych oraz dynamiki aktywności władz lokalnych; 4) sformułowanie typologii podmiotów polityki rozwoju lokalnego; 5) zdefiniowanie narodowego systemu innowacji; 6) dokonanie klasyfikacji podmiotów innowacji lokalnych („lokalnych aktorów innowacji”); 7) opracowanie typologii podmiotów lokalnej polityki innowacji w oparciu o kryterium: przynależności sektorowej, funkcji w procesie innowacji, zasięgu terytorialnego, funkcji w procesie decyzyjnym; 8) opracowanie struktury i dokonanie analizy potencjału innowacji samorządu lokalnego; 9) opracowanie koncepcji technologii jako płaszczyzny innowacji; 10) wypracowanie nowego modelu typologii innowacji w samorządzie lokalnym; 11) wypracowanie i zaprezentowanie nowego paradygmatu lokalnej polityki innowacji obejmującego: koncepcję oraz definicję lokalnej polityki wiedzy; koncepcję polityki sieci współpracy; koncepcję inkluzywnej polityki innowacji; koncepcję holistycznego modelu lokalnej polityki innowacji.

Należy zaznaczyć, iż częściowe wyniki badań zawartych w publikacji będącej głównym osiągnięciem naukowym prezentowałem podczas międzynarodowych oraz ogólnopolskich konferencji naukowych:

Tytuł wystąpienia	Nazwa konferencji	Organizator/miejsce/data
Invited Lecture: <i>Inclusive innovations as a way to solve the social problems - examples from Poland</i>	<i>Perspective of Local Government in Central-Eastern Europe. Practice and Innovations</i>	Ministry of Interior of Hungary/ Budapest/ 2019
Invited Lecture: <i>Objectives and instruments of innovation policy and local governance in Poland</i>	<i>Perspective of Local Government in Central-Eastern Europe</i>	Ministry of Interior of Hungary/ Budapest /2018
<i>Czy samorząd terytorialny w Polsce jest innowacyjny? Próba oceny</i>	IV Ogólnopolski Kongres Politologii 2018, <i>Państwo w czasach zmiany</i>	Polskie Towarzystwo Nauk Politycznych, PAN Komitet Nauk Politycznych, Wydział Politologii UMCS, Lublin /2018

Tytuł wystąpienia	Nazwa konferencji	Organizator/miejsce/data
<i>Polityka innowacji w jednostkach samorządu terytorialnego</i>	<i>Polityki publiczne. Uwarunkowania – dylematy - instrumentarium</i>	Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, EUROREG, Regional Studies Association, Lublin /2018
<i>The impact of public procurement on innovative socio-economic development</i>	21st International Research Society on Public Management Conference (IRSPM), <i>The Culture and Context of Public Management.</i>	International Research Society on Public Management Conference (IRSPM), University, Institute of Economic and Public Policy, Corvinus University of Budapest /2017
<i>Innovative approach and local economic development in Poland</i>	<i>Smart ideas and a new concept of economic regeneration in Europe</i>	University of Dubrovnik, Croatia/ 2016
<i>The importance of innovation in the process of creation of local development in Poland</i>	20th Annual Conference of the International Research Society for Public Administration (IRSPM): <i>Collaborative, Globalized and Interdisciplinary: Moving the Public Management Debate Forward</i>	International Research Society for Public Administration (IRSPM), Hongkong Polytechnic, Hongkong City University /2016
<i>Koncepcja podejścia zintegrowanego i innowacyjnego w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju w Programie LEADER</i>	<i>Wspieranie procesów innowacyjnych w gospodarce regionu</i>	Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie /2009

Opisany innowacyjny wymiar lokalnej polityki rozwoju jest pewnym wycinkiem złożonej i dynamicznej rzeczywistości związanej z relacjami zachodzącymi między innowacjami a sektorem publicznym i polityką publiczną. Niemniej jednak, próba ujęcia w jednej monografii tego zróżnicowanego jakościowo zagadnienia daje nadzieję na podjęcie działań związanych z praktycznym rozwojem i udoskonalaniem koncepcji zarządzania państwem i poszczególnymi jego segmentami. Wyniki przeprowadzonego i opartego w dużym stopniu o międzynarodową wiedzę studium politologicznego, determinują potrzebę prowadzenia dalszych badań nad innowacjami i polityką innowacji w naszym kraju. Przedstawione propozycje i koncepcje lokalnej polityki innowacji, jako elementu i jednocześnie czynnika dynamizującego politykę rozwoju lokalnego, mogą stanowić dobre podłoże i inspirację do dalszej dyskusji, szczególnie w kontekście procesu modernizacji polskiej administracji publicznej, który biorąc pod uwagę różnego rodzaju istniejące dysfunkcje, jest w niedalekiej perspektywie nieunikniony.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Działalność naukowo-badawcza prowadzona przez mnie po uzyskaniu stopnia doktora w 2007 roku skupia się na trzech podstawowych obszarach: 1) prawno-finansowych aspektach funkcjonowania sektora publicznego; 2) społeczno-gospodarczych implikacjach polityk Unii Europejskiej; 3) polityki rozwoju lokalnego i regionalnego w wymiarze funkcjonalnym, instytucjonalno-instrumentalnym oraz innowacyjnym.

1) Prawno-finansowe aspekty funkcjonowania sektora publicznego

Pierwszy obszar badawczy stanowi pierwotną sferę moich dociekań i rozwoju naukowego. Związany jest zarówno z nabytą podczas studiów wiedzą politologiczną oraz prawniczą, jak też działalnością dydaktyczną, szczególnie realizowaną w pierwszym okresie kariery naukowej. Podstawowym efektem w tym zakresie była obroniona w 2006 roku rozprawa doktorska. Na jej podstawie, dokonując poszerzenia aspektu merytorycznego oraz niezbędnych zmian i aktualizacji, opublikowałem w 2011 roku monografię: Sienkiewicz M. W., (2011), *Samorząd powiatowy w Polsce. Założenia i realizacja*, Wyd. UMCS, Lublin, ss. 445. Ważnym zagadnieniem w omawianym obszarze badań jest analiza procesu reform administracji publicznej w Polsce, której wyniki znalazły odzwierciedlenie w pracach opublikowanych w Polsce i za granicą. Wśród najważniejszych opracowań można wyróżnić: Sienkiewicz M. W., Michałowski S., (2017), *Public Administration in Poland: Reforms and Systemic-Organizational Issues*, [w:] *Public Administration Reforms in Eastern European Union Members States. Post Accession Convergence and Divergence*, (eds.) P. Kovacs, M. Bileisis, Wyd. Mykolas Romeris University, University of Ljubljana, s. 139-194; Sienkiewicz M. W., (2017), *The Importance of Urban Policy in the Process of Reforming Public Administration*, [w:] *Modern Science*, "Political Science, Law, Finance, International Relations", Vol. 1, Vienna, Austria, p. 255-262, ISBN 978-619-7105-93-3; Sienkiewicz M. W., (2016), *The process of Shaping of Local Government in Poland after the Transition Period*, [w:] *Local Government in Selected Central and Eastern European Countries. Experiences, Reforms and Determinants of Development*, (eds.) M. W. Sienkiewicz, K. Kuć-Czajkowska, Wyd. UMCS, Lublin, s. 137-150; Sienkiewicz M. W., (2012), *Public administration reform in Poland: objectives, implementation, and outlook*, [w:] *Governance and Poverty Reduction in Developing Countries*, Wyd. National Institute of Public Administration, Bangkok, Thailand, ss. 11; Sienkiewicz M. W., (2012), *Społeczny aspekt procesu kształtowania się samorządu powiatowego w Polsce po 1990 roku*, [w:] *20 lat samorządu terytorialnego w Polsce. Sukcesy, porażki, perspektywy*, red. K. Mieczkowska-Czeriak, K. Radzik-Maruszak, Wyd. UMCS, Lublin, s. 153-171.

Drugą sferą moich zainteresowań badawczych są finanse publiczne. Równoległe do prowadzonej od 2007 roku działalności dydaktycznej podejmowałem tematykę badawczą związaną z uwarunkowaniami systemu finansowania i polityki finansowej państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego. Czynnikiem determinującym realizację badań w tym

zakresie były głównie rozwijające się niedomagania gospodarki finansowej jednostek sektora publicznego oraz ich skutki dla gospodarki i społeczeństwa. Wśród prac naukowych, które odzwierciedlają moją aktywność na tym polu można wyróżnić: Sienkiewicz M. W., (2016), *Problemy i uwarunkowania rozwoju systemu finansowania samorządu powiatowego w Polsce*, [w:] *25 lat samorządu terytorialnego w Polsce – bilans doświadczeń*, red. S. Michałowski, M. Sidor, J. Wasil, Wyd. UMCS, Lublin, s. 563-582; Sienkiewicz M. W., (2012), *The Evolution of The Revenues and Expenditures of Local Government in Poland After 1990. Legal And Financial Aspects*, [in:] *Public Administration East and West: Twenty Years of Development*, Published by NISPAcee Press, Ohrid, Macedonia, ss. 17, ISBN: 978-80-89013-63-0; Sienkiewicz M. W., (2009), *Prawne gwarancje samodzielności finansowej samorządu powiatowego w Polsce*, „Badania Naukowe”, vol. 22, nr 2, Wyższa Szkoła Umiejętności im. St. Staszica w Kielcach, s. 107-122. Ważnym efektem badań było opublikowanie w 2012 roku artykułu naukowego poświęconego ewolucji finansów publicznych w Polsce w procesie integracji europejskiej. Wcześniej badania zostały zaprezentowane na konferencji międzynarodowej w Melbourne w Australii. Materiał został opublikowany w międzynarodowym czasopiśmie naukowym: Sienkiewicz M. W., (2012), *Public Finance in Poland in the process of European Union Integration*, “World Journal of Social Science”, vol. 2, nr 6, s. 67-78.

Dorobek naukowy w obszarze badań nad prawno-finansowymi aspektami funkcjonowania sektora publicznego zamyka działalność naukowo-badawcza oraz dydaktyczna w przedmiocie gospodarki komunalnej oraz zadań jednostek samorządu terytorialnego. W prowadzonych badaniach starałem skupić się głównie nad ewolucją form organizacyjno-prawnych prowadzenia gospodarki komunalnej w Polsce. Wyniki badań zostały zaprezentowane podczas krajowych oraz międzynarodowych konferencji naukowych. Znalazły także odzwierciedlenie w opublikowanych artykułach i rozdziałach w pracach zbiorowych w Polsce i za granicą: Sienkiewicz M. W., (2016), *Przekształcenia organizacyjno-prawne gospodarki komunalnej w Polsce po 1989 roku*, „Samorząd Terytorialny”, nr 1-2, s. 35-47; Sienkiewicz M. W., (2015), *Outsourcing as an element of management of Local government in Poland. Benefits, Weaknesses and challenges of development*, [in:] *Selected topics in change management*, P. Kaplánová, U. Pinterič (eds.), Publisher: Faculty of Organisation Studies, Novo Mesto, Slovenia, p. 137-165; Sienkiewicz M. W., (2015), *Zadania i kompetencje samorządu powiatowego w zakresie porządku i bezpieczeństwa publicznego*, [w:] *Samorząd powiatowy w Polsce. Struktura, zadania, wybory*, red. R. Kotapski, Wyd. Marina, Wrocław, s. 119-135.

Mój dorobek dydaktyczny w omawianej sferze obejmuje prowadzenie wykładów i ćwiczeń z takich przedmiotów, jak: *Finanse publiczne, Zarządzanie finansami publicznymi, Gospodarka komunalna, Prawo administracyjne, Administracja publiczna*.

Stale zmieniające się uwarunkowania funkcjonalne oraz finansowe działalności samorządu terytorialnego w Polsce dostarczają cennych inspiracji do prowadzenia i pogłębiania badań teoretycznych i empirycznych. Przesłanką do działania naukowego są także istniejące problemy oraz rosnące potrzeby i oczekiwania społeczeństwa i gospodarki, które wymuszają podnoszenie efektywności i doskonalenie działań sektora publicznego. Zadaniem badacza jest w związku z tym: dokonywanie analizy istniejącej sytuacji jednostek

terytorialnych, także w aspekcie porównawczym, badanie uwarunkowań w wymiarze endo- i egzogenicznym, przeprowadzenie wnioskowania oraz przedstawianie propozycji rozwiązań i rekomendacji, które mogą mieć zastosowanie w otoczeniu społeczno-gospodarczym.

2) Społeczno-gospodarcze implikacje polityk Unii Europejskiej

Zainteresowanie problematyką Unii Europejskiej zostało przeze mnie zainicjowane już podczas studiów na Wydziale Prawa i Administracji UMCS. W Katedrze Prawa Unii Europejskiej pod kierownictwem Prof. Ryszarda Skubisza prowadziłem badania oraz napisałem pracę magisterską dotyczącą porównania systemu zamówień publicznych w Polsce oraz Unii Europejskiej. Tematyka UE, w szczególności w aspekcie polityk i funduszy, stała się przedmiotem moich praktycznych aktywności związanych z opracowaniem i wdrażaniem projektów na rzecz rozwoju lokalnego finansowanych ze środków unijnych. W latach 2000-2007 było to związane z moim zatrudnieniem w Fundacji Rozwoju Lubelszczyzny. Praktyczne doświadczenia z problematyką UE zostały także przełożone na grunt naukowy. W 2009 roku ukazał się cykl opracowań opublikowanych w monografii zbiorowej: Sienkiewicz M. W., Szot-Gabryś T., (2009), *Finansowanie rozwoju obszarów wiejskich z funduszy Unii Europejskiej*, [w:] *Polska w Unii Europejskiej – Problemy i doświadczenia procesu integracji*, red. T. Pałaszewska-Reindl, T. Szot-Gabryś, Wyd. WSU, Kielce, s. 29-41; Sienkiewicz M. W., Szot-Gabryś T., (2009), *Polityka ochrony środowiska w Polsce na tle polityki wspólnotowej i jej wsparcia w funduszy Unii Europejskiej*, [w:] *Polska w Unii Europejskiej – Problemy i doświadczenia procesu integracji*, red. T. Pałaszewska-Reindl, T. Szot-Gabryś, Wyd. WSU, Kielce, s. 43-59; Sienkiewicz, M. W., (2009), *Znaczenie Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej dla rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich w Polsce*, [w:] *Polska w Unii Europejskiej – Problemy i doświadczenia procesu integracji*, red. T. Pałaszewska-Reindl, T. Szot-Gabryś, Wyd. WSU, Kielce, s. 179-193. Prowadzone przeze mnie badania naukowe w sferze implikacyjnej polityki rozwoju obszarów wiejskich UE były zdeterminowane zarówno wzrastającą w tym czasie rolą programów UE, które wzmacniały potencjały lokalnej polityki rozwoju w Polsce, jak też praktycznymi doświadczeniami własnymi związanymi z realizowaną współpracą z podmiotami publicznymi i społecznymi. Należy przy tym dodać, iż w okresie lat 2007-2013 społeczności lokalne otrzymały wiele możliwości stworzenia i wdrażania spójnego i zintegrowanego modelu polityki rozwoju lokalnego, jednakże jak pokazała późniejsza rzeczywistość nie w pełni zostało to zrealizowane. Należy ocenić, iż pewne niedomagania systemowe i instytucjonalne w tym zakresie są kontynuowane obecnie, co osłabia efektywne wykorzystanie przez aktorów rozwoju lokalnego szans płynących z otoczenia zewnętrznego.

Wśród polityk Unii Europejskiej coraz bardziej istotną rolę odgrywa polityka rozwoju regionalnego. Po przystąpieniu do UE województwa w Polsce stały się podmiotem tej polityki. Otrzymały jednocześnie szereg instrumentów służących jej efektywnej realizacji. Władze województw pełnią ważną rolę w procesie zarządzania funduszami na rozwój lokalny, a także sprawują funkcję kreatora regionalnej polityki innowacji. W oparciu o te przesłanki podjąłem się przeprowadzenia analizy polityki regionalnej w Polsce w kontekście integracji europejskiej. Głównym elementem tej analizy była Krajowa Strategia Rozwoju

Regionalnego 2010-2020. Wyniki badań zostały zaprezentowane podczas konferencji na Litwie i opublikowane w pracy zbiorowej pod redakcją: Sienkiewicz M. W., (2013), *Regional Policy in Poland in the Context of European Integration*, [in:] *Good Governance at Local Self-government: Democracy, Decentralization, Development*, D. Saparniene, J. Mikolaityte, (eds.), Wyd. Siauliai University, Siauliai, ss. 11, ISBN 978-609-8080-49-0.

Aktywność związana z realizacją zarówno projektów naukowych, jak też wdrożeniowych doprowadziła do rozszerzenia promocji idei podejścia projektowego na płaszczyźnie międzynarodowej. W państwach kandydujących oraz nowoprzyjętych do UE (np. Chorwacja) pojawiła się potrzeba nabywania wiedzy o projektach i zarządzaniu projektami, głównie wśród przedstawicieli administracji lokalnej. Dzięki udziałowi w jednym z projektów międzynarodowych realizowanych przez instytucję pozarządową została wydana i udostępniona w kilku państwach bałkańskich książka poświęcona projektom i zarządzaniu projektami, której jestem współautorem: Sienkiewicz M. W., Kuć-Czajkowska K., (2013), *Specjalista ds. funduszy unijnych*, Wyd. Fundacja VCC, Lublin, ss. 148. Pozycja ta została następnie poszerzona i przetłumaczona na języki: serbski i chorwacki: Sienkiewicz M. W., Kuć-Czajkowska K., (2013), *Менаџер-Специјалиста за управљање пројектима ЕУ Фондова*, Wyd. Syntea, ss.157; Sienkiewicz M. W., Kuć-Czajkowska K., Ćurković R., (2014), *Stručnjak za EU fondove*, Wyd. Syntea, ss. 172. Dodać należy, iż w oparciu o tę publikację były prowadzone szkolenia dla przedstawicieli administracji lokalnej i regionalnej w Chorwacji i Serbii.

Prowadzone badania i nabyte doświadczenie praktyczne w obszarze analizy polityk UE wpłynęły na jakość oraz efektywność realizowanych zajęć dydaktycznych z przedmiotów: *Polityka finansowa UE, Polityka UE, Fundusze europejskie i zarządzanie projektami*.

Współcześnie procesy rozwojowe w sferze społecznej i gospodarczej oparte są zasadniczo na uwarunkowaniach wynikających z członkostwa w Unii Europejskiej. Polska, w porównaniu do innych państw UE, dość efektywnie korzysta z możliwości wsparcia finansowego UE, będąc jednocześnie ważnym podmiotem polityk wspólnotowych. Naturalne jest zatem odnoszenie się do kwestii integracji europejskiej w procesie badań nad rozwojem lokalnym i regionalnym. Należy także sygnalizować swoiste zderzanie się, w rzeczywistości społecznej, gospodarczej i politycznej, podejścia „odgórnego” (polityk UE) oraz „oddolnego” (polityk lokalnych i regionalnych), które w mojej ocenie jest faktem i częściowo zaburza stabilny i konkurencyjny rozwój wspólnot terytorialnych.

3) Polityka rozwoju lokalnego i regionalnego w wymiarze funkcjonalnym, instytucjonalno-instrumentalnym oraz innowacyjnym.

Działalność zawodowa od 2000 roku była ukierunkowana na przedsięwzięcia służące rozwojowi lokalnemu i regionalnemu. W pierwszym okresie związane to było z zatrudnieniem w Fundacji Rozwoju Lubelszczyzny (2000-2007). Najpierw na stanowisku zastępcy kierownika biura rozwoju lokalnego i aktywizacji obszarów wiejskich, następnie kierownika ośrodka informacji europejskiej Agro-Info. Od 2007 roku praktyczna działalność

jest kontynuowana w ramach Fundacji Centrum Rozwoju Lokalnego, której jestem głównym założycielem i prezesem. Nabyte doświadczenie we współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami pozarządowymi oraz przedstawicielami sektora prywatnego pozwoliło mi na dywersyfikację zainteresowań naukowo-badawczych związanych z rozwojem lokalnym oraz polityką rozwoju. W efekcie tego zostało wydanych kilka publikacji naukowych odzwierciedlających moje preferencje oraz wyniki prowadzonych badań empirycznych i realizowanych projektów. Za kluczowe opracowania należy uznać artykuły w czasopismach naukowych zagranicznych, w tym jeden w czasopiśmie z bazy JCR: Sienkiewicz M. W., (2014), *Local economic development policy in Poland: Determinants and outcomes*, "Zbornik radova Ekonomskog fakulteta u Rijeci: časopis za ekonomsku teoriju i praksu / Proceedings of Rijeka Faculty of Economics: Journal of Economics and Business", vol. 32, sv. 2, pp. 405-427; Sienkiewicz M. W., (2014), *Municipal Development Strategy as an Instrument of Local Economic Development Policy*, "Socialiniai tyrimai / Social Research", nr 3 (36), s. 13–25. Opublikowane w tych źródłach badania dotyczyły uwarunkowań, efektów oraz instrumentarium lokalnej polityki rozwoju gospodarczego w Polsce. Celem badań było między innymi wskazanie, czy i w jakim zakresie strategię rozwoju lokalnego wpływają na formułę polityki rozwoju gospodarczego prowadzonej przez władze lokalne. W artykule opublikowanym w czasopiśmie litewskim poddano analizie krytycznej wybrane dokumenty strategiczne jednostek terytorialnych w Polsce. Wcześniej wyniki badań zostały zaprezentowane na konferencji międzynarodowej w Szawłach w 2014 roku. Efekty tej pracy zostały docenione przez kapitułę Litewskiej Izby Przemysłowo-Gospodarczej, która w 2014 roku przyznała mi nagrodę za naukowe podejście do kwestii rozwoju gospodarczego. Za pomocą obranej metodologii analizy strategii rozwoju lokalnego przeprowadziłem także badania regionalne. Skupiły się one na analizie dokumentów strategicznych gmin i powiatów województwa lubelskiego. Przedmiotem tej analizy były czynniki mikro i makrootoczenia oraz cele strategiczne i operacyjne związane z rozwojem gospodarczym jednostek terytorialnych. Warto dodać, iż zebrane wyniki potwierdziły założoną w trakcie projektowania badań tezę, iż pomimo wielu możliwości i instrumentów instytucjonalnych władze samorządowe niewystarczająco uwzględniają w swojej polityce rozwoju cele gospodarcze. Wnioski z badań zostały opublikowane w rozdziale w pracy zbiorowej: Sienkiewicz M. W., (2014), *Kreowanie rozwoju gospodarczego przez samorząd – analiza strategii rozwoju wybranych miast województwa lubelskiego*, [w:] *Miasta, aglomeracje, metropolie w nurcie globalnych przemian*, red. K. Kuć-Czajkowska, M. Sidor, Wyd. UMCS, Lublin, s. 391-412.

Wymiar instrumentalny polityki rozwoju lokalnego został także poddany analizie w opublikowanych rozdziałach w pracach zbiorowych pod redakcją: Sienkiewicz M. W., (2013), *Determinants and effects of strategic management in the local government in Poland and Western Europe*, [in:] *Regionalization and Inter-regional Cooperation*, Published by NISPACEE Press, www.nispa.org, ss. 14, ISBN 978-80-89013-68-5 oraz Sienkiewicz M. W., (2016), *Strategia rozwoju lokalnego jako podstawa koncepcji promocji gminy. Analiza wybranych jednostek terytorialnych w województwie lubelskim*, [w:] *Marketing jednostek terytorialnych. Przykłady z Polski*, red. K. Kuć-Czajkowska, K. Muszyńska, Wyd. UMCS, Lublin, s. 197-214. Z kolei instrumenty planowania rozwoju na poziomie regionalnym zostały

omówione w pracy: Sienkiewicz M. W., (2014), *Policy planning for regional development in Poland and other selected countries of European Union*, [in:] *Government vs. Governance in Central and Eastern Europe*, ss. 15. Published by NISPAcee Press, Bratislava, ISBN 978-80-89013-72-2.

Ważnym zagadnieniem badawczym w obszarze polityki rozwoju lokalnego jest jej aspekt podmiotowy. Wraz z postępującą stopniową modernizacją administracji publicznej zmienia się model zarządzania i polityki rozwoju lokalnego. Uwzględnia on bowiem coraz częściej mechanizmy partycypacji społecznej oraz upodmiotawiania lokalnych wspólnot. Rosnące znaczenie lokalnych liderów i liczących się grup społecznych w procesie współzarządzania publicznego determinuje konieczność zmiany świadomości oraz podejścia władz lokalnych do kwestii rozwoju jednostki terytorialnej. Kluczowym instrumentem umożliwiającym skuteczne formułowanie oraz implementację tej polityki jest strategia rozwoju. Umożliwia ona praktycznie na każdym etapie jej funkcjonowania, włączanie społeczności w procesy decyzyjne. Badania odnoszące się do tego zagadnienia zostały opublikowane w następujących pracach: Sienkiewicz M. W., (2018), *Public participation and spatial planning policy at the local level in Poland* [in:] *Public Administration for Well-being and Growth*, Published by NISPAcee Press, ss. 10, ISBN 978-80-89013-97-5; Sienkiewicz M. W., (2014), *Społeczny wymiar procesu planowania strategicznego na przykładzie wybranych gmin i powiatów województwa lubelskiego*, [w:] *Partycypacja społeczna w samorządzie terytorialnym*, red. B. Dolnicki, Wyd. Wolters Kluwer, LEX, Warszawa, s. 907-924; Sienkiewicz M. W., (2014), *Przejawy partycypacji społecznej w procesie zarządzania strategicznego – doświadczenia wybranych miast Lubelszczyzny*, [w:] *Miasta. Społeczne aspekty funkcjonowania*, red. K. Kuć-Czajkowska, M. Sidor, Lublin, Wyd. UMCS, s. 141-160; Sienkiewicz M. W., (2012), *The Influence of Local Communities in the Management Processes in Local Government in Poland*, [in:] *Good Governance in Local Selfgovernment: European and National Trends*, D. Saparniene, J. Mikolajte (eds.), Wyd. Siauliai University, ss. 15, Litwa, ISBN: 978-609-430-164-3; Sienkiewicz M. W., (2008), *Rola liderów lokalnych w rozwoju gmin w Polsce*, [w:] *Przywództwo lokalne a kształtowanie demokracji partycypacyjnej*, red. S. Michałowski, K. Kuć-Czajkowska, Wyd. UMCS, Lublin, s. 141-148.

Wartym podkreślenia przedsięwzięciem, które zostało zrealizowane przez kierowaną przeze mnie Fundację Centrum Rozwoju Lokalnego we współpracy z Wydziałem Politologii UMCS była organizacja międzynarodowej konferencji naukowo-praktycznej poświęconej dialogowi obywatelskiemu w Polsce oraz innych państwach europejskich. Efektem obrad i dyskusji konferencyjnych było zredagowanie i opublikowanie dwóch monografii naukowych (w języku polskim oraz angielskim): Sienkiewicz M. W., (2014), *Determinanty rozwoju społeczeństwa obywatelskiego na poziomie powiatu w Polsce*, [w:] *Dialog obywatelski. Formy, mechanizmy, bariery i perspektywy rozwoju*, Wyd. FCRL, Lublin 2014, red. M. W. Sienkiewicz, M. Sidor, s. 13-28; Sienkiewicz M. W., (2015), *The Role of NGOs in The Development of Civil Dialogue at the Local Level in Poland*, [in:] *Forms and Determinants of Development of Civil Dialogue*, red. M. W. Sienkiewicz, Wyd. FCRL, Lublin, s. 157-174. Przedsięwzięcie było jednym z efektów zrealizowanego w latach 2014-2015 projektu badawczo-wdrożeniowego pt.: „Włącz się w dialog. Program współpracy

samorządu ze społecznością lokalną miasta Lubartów na rzecz rozwoju dialogu obywatelskiego”. Projekt był współfinansowany w ramach dotacji Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Pełniłem w nim funkcję kierownika oraz wykonawcy działań bezpośrednich.

Prowadzone badania nad rozwojem lokalnym skupiają się także w obrębie oceny aktywności i efektywności funkcjonowania podmiotów kreujących procesy rozwojowe. Wśród tych podmiotów istotną rolę odgrywają lokalne grupy działania, które funkcjonują na obszarze prawie całego kraju. Ocena ich wpływu na rozwój lokalny została zaprezentowana w artykule: Sienkiewicz M. W., (2015), *The impact of cross-sectoral partnerships on local development on the example of activity LAGs in Lublin province*, “Zarządzanie Publiczne. Zeszyty Naukowe ISP UJ”, nr 4(32), s. 333-350. Z kolei wpływ lokalnych grup działania na rozwój zintegrowany i innowacyjny został poddany analizie w pracy: Sienkiewicz M. W., Szot-Gabryś T., (2009), *Koncepcja podejścia zintegrowanego i innowacyjnego w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju w Programie LEADER*, [w:] *Wspieranie procesów innowacyjnych w gospodarce regionu*, red. M. Stefański, Monografie WSEI, Lublin, s. 101-113. Warto dodać, iż od 2006 roku aktywnie uczestniczę w praktycznym wdrażaniu programu Leader. Od 2015 roku pełnię funkcję społeczną przewodniczącego rady jednej z lokalnych grup działania – organu odpowiedzialnego za ocenę i wybór projektów formułowanych i realizowanych przez społeczności lokalne.

Realizowany przeze mnie proces badawczy nad polityką rozwoju lokalnego jest stale nastawiony na identyfikowanie oraz analizę czynników, które mogą znacząco wpływać na efekty polityczne oraz społeczno-gospodarcze w jednostkach terytorialnych. Prowadzone przeze mnie zajęcia dydaktyczne z przedmiotów: *Zarządzanie w samorządzie terytorialnym*, *Podstawy zarządzania w administracji publicznej oraz Społeczeństwo obywatelskie*, wzbogacane są elementami badań empirycznych oraz analizą trendów ewolucji polityk publicznych w nowoczesnych społeczeństwach i gospodarkach. Z tego względu, biorąc pod uwagę proces rozwoju globalnych i europejskich tendencji do budowania przewag konkurencyjnych w wielu dziedzinach życia społeczno-gospodarczego, ukierunkowałem swoje zainteresowania badawcze na innowacje w sektorze publicznym. Na drodze do budowy rozprawy habilitacyjnej opublikowałem wyniki badań częściowych między innymi w pracy: Sienkiewicz M. W., (2017), *Innowacje w sektorze publicznym jako determinanty rozwoju lokalnego*, [w:] *Nowe praktyki rozwoju lokalnego i regionalnego*, red. A. Klasik, F. Kuźnik, Wyd. Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice, s. 40-59. Inne badania zaprezentowałem z kolei podczas konferencji pt.: *Polityki publiczne. Uwarunkowania – dylematy – instrumentarium*, zorganizowanej przez Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, EUROREG oraz Regional Studies Association w Lublinie w 2018 roku. Wygłosiłem tam prezentację pt.: *Polityka innowacji w jednostkach samorządu terytorialnego*.

Należy dodać, iż zagadnienia dotyczące polityki rozwoju lokalnego oraz innowacji z uwagi na ich znaczenie w zmieniającej się rzeczywistości społecznej i gospodarczej oraz niedosyt badań prowadzonych szczególnie w Polsce, stanowią element moich przyszłych planów naukowych oraz praktycznych, w tym projektowych.

* * *

Podsumowując, mój dotychczasowy dorobek w zakresie osiągnięć naukowo-badawczych mieści się w dyscyplinie nauki o polityce i obejmuje:

1. W zakresie publikacji prac naukowych łącznie 56 pozycji, na które składają się:
 - trzy monografie (w tym: poszerzona i zaktualizowana wersja rozprawy doktorskiej; monografia, która w rozwiniętej wersji została opublikowana w językach: serbskim i chorwackim; monografia stanowiąca główne osiągnięcie naukowe w niniejszym postępowaniu)
 - siedem artykułów opublikowanych w czasopismach naukowych krajowych i międzynarodowych (w tym: dwa artykuły w języku polskim, pięć w języku angielskim – jeden artykuł w czasopiśmie z bazy JCR)
 - trzydzieści cztery rozdziały w pracach zbiorowych pod redakcją (w tym czternaście rozdziałów w języku angielskim)
 - redakcja czterech monografii zbiorowych (w tym trzy współredagowane)
 - autorstwo dwóch haseł w opracowaniu zbiorowym
 - dwie recenzje naukowe (w tym jedna recenzja artykułu w czasopiśmie naukowym z bazy JCR)
 - trzy sprawozdania z konferencji międzynarodowych w języku angielskim opublikowane w czasopiśmie naukowym „Annales UMCS”.
2. Aktywny udział w 27 międzynarodowych oraz 32 ogólnopolskich konferencjach naukowych.
3. Kierowanie i wykonawstwo łącznie czterema projektami badawczo-wdrożeniowymi, w tym udział w projekcie międzynarodowym dotyczącym innowacji w sektorze publicznym.
4. Członkostwo w 4, w tym 3 międzynarodowych organizacjach i towarzystwach naukowych.
5. Inne osiągnięcia, w tym dydaktyczne, popularyzatorskie oraz związane ze współpracą międzynarodową.

Szczegółowy wykaz dorobku w zakresie powyższych osiągnięć został zawarty w załączniku 5 do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego.

Małgorzata Szewczyńska